

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту

Бурдюжан Вікторія Вікторівна

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ
ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
спеціальність *073 Менеджмент*

РЕФЕРАТ

магістерської роботи
за освітньо-професійною програмою
Управління закладом освіти

Умань – 2021

Магістерською роботою є рукопис.

Роботу виконано в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК: Кудла М. В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту

РЕЦЕНЗЕНТ: Коберник Г. І. – кандидат педагогічних наук, професор кафедри теорії початкового навчання

Захист відбудеться *14.12.2021 о 9:00* на засіданні ЕК кафедри *педагогіки та освітнього менеджменту*.

З роботою можна ознайомитись на кафедрі *педагогіки та освітнього менеджменту*, за адресою: 20308, м. Умань вул. Садова, 28, ауд. № 110 а

ЗМІСТ

ВСТУП	
РОЗДІЛ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
1.1	Професійна культура керівника закладу позашкільної освіти як науково-педагогічна проблема
1.2	Особливості розвитку професійної культури керівника закладу позашкільної освіти
РОЗДІЛ 2	
РОЗДІЛ 2	ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
2.1	Стан розвитку професійної культури керівника закладу позашкільної освіти на сучасному етапі
2.2	Обґрунтування шляхів удосконалення розвитку професійної культури керівника закладу позашкільної освіти
ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
ДОДАТКИ	

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Необхідність подальшого розвитку теорії і практики управління соціально-педагогічними системами зумовлена як сучасними трансформаційними суспільними процесами, так і завданнями, що ставлять перед освітою Закони України «Про освіту», «Про позашкільну освіту», «Про вищу освіту», Національна доктрина розвитку освіти, Концепція нової української школи тощо. Модернізаційні зміни в системі освіти України, в тому числі і позашкільної, вимагають нових підходів до управління закладами освіти, а отже потребують високої професійної культури всіх учасників освітнього процесу і особливо їх керівників.

Потребу у професійно підготовлених, конкурентоспроможних фахівцях, які відзначаються високим рівнем професійної культури, педагогічної майстерності та творчості, здатних забезпечити розвиток закладу позашкільної освіти відповідно до сучасних умов, покликана значною мірою розв'язати система післядипломної педагогічної освіти.

Теоретичні засади спільних для всієї системи освіти проблем управління досліджують Ю. Алфьоров, В. Бондар, Б. Гаєвський, Г. Дмитренко, Ю. Конаржевський, В. Кремень, В. Маслов, М. Мескон, С. Ніколаєнко, М. Поташнік, З. Рябова, Т. Шамова та ін. Наукові основи професіоналізації особистості, діяльності керівника закладу освіти, підвищення його управлінської кваліфікації знайшли своє відображення у працях О. Биковської, А. Василюк, І. Грішиної, І. Драч Г. Єльнікової, Л. Калініної, Л. Карамушки, Є. Хрикова та ін. Проблеми управлінської культури керівників освітніх організацій розглядають В. Андрущенко, Л. Васильченко, О. Мармаза, В. Новоселов, Л. Орбан-Лембрик, В. Семиченко, Г. Тимошко та ін.

Водночас у вітчизняній педагогіці питанням розвитку професійної культури керівників закладів позашкільної освіти приділено недостатньо уваги.

Отже, практична значущість проблеми зумовила вибір теми випускної кваліфікаційної роботи «**Розвиток професійної культури керівника закладу позашкільної освіти**».

Мета дослідження: полягає в теоретичному обґрунтуванні шляхів удосконалення розвитку професійної культури керівника закладу позашкільної освіти.

Об'єкт дослідження: розвиток професійної культури керівника закладу позашкільної освіти.

Предмет дослідження: шляхи удосконалення розвитку професійної культури керівника закладу позашкільної освіти в системі післядипломної педагогічної освіти.

Для досягнення мети дослідження визначено такі **завдання:**

1. Проаналізувати стан досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практиці.
2. Виявити особливості розвитку професійної культури керівника закладу позашкільної освіти.
3. З'ясувати сучасний стан розвитку професійної культури керівника закладу позашкільної освіти в системі післядипломної педагогічної освіти.
4. Обґрунтувати шляхи удосконалення професійної культури керівника закладу позашкільної освіти.

Відповідно до визначених завдань було використано такі **методи** дослідження: теоретичні: аналіз, синтез, узагальнення, зіставлення, абстрагування, конкретизація і систематизація теоретичних положень та емпіричні: спостереження, бесіда, опитування, анкетування.

Експериментальна база дослідження. Дослідження проводилось на базі Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. Учасниками експерименту стали керівники закладів позашкільної освіти (їх заступники), які були слухачами курсів підвищення кваліфікації. Загальна кількість респондентів – 82 особи.

Теоретичне значення роботи полягає у тому, що обґрунтовано сутність поняття «професійна культура керівника закладу позашкільної освіти», з'ясовано характерні особливості розвитку професійної компетентності керівника закладу позашкільної освіти, як невід'ємної складової його професійної культури та визначено шляхи її удосконалення.

Практична значущість отриманих результатів дослідження полягає в можливості використання теоретичних положень та практичних рекомендацій з розвитку професійної культури керівника в діяльності закладів загальної середньої, дошкільної та позашкільної освіти та у системі післядипломної педагогічної освіти.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження представлені на XI Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні проблеми підготовки сучасного педагога: теорія, історія, практика» (24 листопада 2021 р., м. Умань).

Публікації. Основні положення дослідження публікувались у тезах «Вимоги до професійної культури сучасного керівника закладу позашкільної освіти».

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел (83 найменування). Загальний обсяг випускної кваліфікаційної роботи складає 86 сторінок, з них 71 сторінка основного тексту.

ВИСНОВКИ

На сучасному етапі розвитку освіти предметом посиленої уваги науковців стало вивчення питань розвитку професійної компетентності керівника закладу освіти, як невід'ємної складової його професійної культури. У нашому дослідженні є важливим акцентування уваги на розвитку професійної культури керівника закладу позашкільної освіти, оскільки професійна компетентність існує у формі діяльності, а не у формі інформації про неї, і що вдосконалюється вона не шляхом автоматизації та перетворення в навик, а шляхом інтеграції з іншими складовими професійної культури через усвідомлення загальних засад професійної діяльності.

Нами узагальнено та систематизовано наукові підходи щодо визначення структури професійної культури і зроблено висновок, що в кожному з них інтегруються соціальні, моральні, інтелектуальні, професійні, емоційні, ціннісні, мотиваційні аспекти, адже професійна культура характеризує рівень компетентності фахівця та його ставлення до професійної діяльності і до себе як суб'єкта діяльності.

З'ясовано, що розвиток професійної культури керівників ЗПО є спеціально організована особистісно орієнтована система їх безперервної освіти, спрямована на ґрунтовність знань керівника, забезпечення гармонізації світоглядних, наукових, менеджерських компетентностей з урахуванням індивідуальних особливостей, рівня сформованості професійної культури керівника ЗПО, наявного професійно-управлінського досвіду, ціннісних орієнтацій та оптимального використання можливостей формальної, неформальної, інформальної освіти для її розвитку.

Беручи за основу напрацьовані науковцями визначення сутності поняття професійної культури, ми розуміємо професійну культуру керівника закладу позашкільної освіти як ступінь засвоєння і вияву ним системи суспільно-професійних цінностей, компетентностей та ідеалів, сформованих

у процесі професійної соціалізації, які характеризують якісний рівень його професійної діяльності.

Впевнені у тому, що розгляд процесу формування і прояву професійної культури керівника ЗПО вимагає аналізу і осмислення наукових поглядів на структуру професійної культури, яка посідає особливе місце у загальній культурі особистості. Її основу складає впорядкована сукупність знань, умінь, навичок, компетентностей у сфері управлінської діяльності, для якої і здійснюється підготовка фахівця, а також його професійно значущі особистісні якості.

Нами встановлено, що розвиток професійної культури керівника закладу позашкільної освіти вимагає цілеспрямованої роботи, яка забезпечить усвідомлення та культуродоцільність професійної діяльності, стимулюватиме творчий розвиток, особистісне зростання, самоактуалізацію, самовдосконалення, допоможе сформувати його мотиваційну сферу, ціннісні орієнтації.

Особливостями управлінської культури керівника ЗПО є те, що вона інтегрує в собі сукупність здійснення керівником управлінських функцій: стратегічного планування, прийняття управлінського рішення, організації його виконання, мотивації підлеглих та контролю за виконанням прийнятих рішень; дотримання керівником етичних норм та цінностей, норм спілкування з підлеглими, застосування різноманітних форм та методів впливу на підлеглих тощо.

Нами вивчено стан розвитку професійної культури керівників закладів позашкільної освіти у процесі їх професійного розвитку під час проходження підвищення кваліфікації. Встановлено, що професійна культура керівників закладів позашкільної освіти розвивається на високому, середньому та початковому рівнях. За результатами дослідження виявлено переважаючий середній (41,5 %) та початковий (32,9 %) рівні її сформованості.

Наявність значної частини респондентів з середнім та початковим рівнями сформованості професійної культури свідчить про необхідність

пошуку нових шляхів та підходів, які б забезпечили зростання вимог до керівника, як особи, яка має постійно самовдосконалюватися, володіти новітніми технологіями в управлінні закладом освіти та йти в ногу з розвитком суспільства.

Переконані, що розвиток професійної культури керівників закладів позашкільної освіти буде ефективним тоді, коли становитиме спеціально організовану взаємоузгоджену освітню діяльність інститутів післядипломної педагогічної освіти, центрів професійного розвитку педагогів та керівництва, об'єднаних територіальних громад, їх науково-методичного супроводу, який відобразатиме і забезпечуватиме реалізацію професійно-особистісних цілей керівника ЗПО.

За результатами дослідження розроблено ефективні шляхи, в яких представлено основні засоби оптимізації діяльності з розвитку професійної культури керівника ЗПО, серед яких розробка конкретних завдань з розвитку професійної культури керівників ЗПО для всіх суб'єктів освітньої взаємодії; розробка структурних вертикальних і горизонтальних організованих зв'язків та залежностей, використання потенційних можливостей формальної, неформальної та інформальної освіти.

Вважаємо, що підвищенню мотивації керівників ЗПО щодо розвитку професійної культури сприятиме проведення тренінгу на тему «Розвиток професійної культури керівника закладу позашкільної освіти засобами формальної, неформальної та інформальної освіти». На нашу думку, проведення такого тренінгу допоможе усвідомленню розуміння професійної культури керівника як комплексної системи розвинених індивідуальних можливостей її розвитку засобами формальної, неформальної, інформальної освіти; розвиватиме вміння моделювати індивідуальну освітню траєкторію, використовувати ефективний інструментарій для її реалізації; сприятиме формуванню практичних навиків управління і регулювання власними емоціями та емоціями оточуючих; забезпечуватиме підвищення рівня професійної компетентності керівників ЗПО.

Крім того, з метою розвитку професійної культури керівників ЗПО варто використовувати активні та інтерактивні форми й методи навчання: воркшопи, семінари, вебінари, «світове кафе», івенти, роботу в групах тощо.

Таким чином, запропоновані нами практичні рекомендації будуть ефективними для оптимізації освітньої діяльності з розвитку професійної культури керівників позашкільних навчальних закладів у системі їхньої безперервної освіти.

Отже, керівник закладу позашкільної освіти покликаний забезпечувати творчу діяльність усіх учасників освітнього процесу, високу якість позашкільної освіти, орієнтуватися в різноманітності сучасних педагогічних та управлінських ідей. Тому важливим завданням удосконалення управління закладом позашкільної освіти за сучасних умов є організація системної безперервної освіти їх керівників, забезпечення оволодіння ними не тільки теоретичними знаннями та професійними вміннями, а й розвиток їх професійної культури.